

KINCS

KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
ÉS A CSALÁDOKÉRT

Az intergenerációs együttműködést elősegítő digitális eszközök használata a kiskorú gyermeket nevelő családok és a 60 év felettek körében

Gyorsjelentés

***Készült: a Szülők Háza Alapítvány és a Kopp Mária Intézet
együttműködésében***

Székely András, Horváth-Varga Anikó

2020. december 21.

Tartalom

A kutatás bemutatása.....	3
Főbb megállapítások	3
A minta jellemzői	4
Szocio-demográfiai jellemzők.....	4
Munka, anyagi helyzet	5
Digitális technika, internet	6
Eszközellátottság.....	6
Digitális megoldásokkal kapcsolatos attitűdök, félelmek, tapasztalatok a 60 év feletti körében.....	10
Digitális eszközök előnyei és hátrányai	10
Internetes biztonság, tájékozódás	10
Gyermekek online tevékenysége, gyermekfelügyelet a kiskorú gyermeket nevelő családok körében	11
Kapcsolattartás, találkozások	12
Összefoglalás.....	12
Melléklet.....	14

A kutatás bemutatása

A Szülők Háza és a KINCS kutatása a 2020-as koronavírus járvány ideje alatti digitális eszközhasználatra irányul. A kutatás célja, hogy feltérképezze a **18 évesnél fiatalabb kiskorú gyermeket nevelő családok és a 60 év feletti korosztály** digitális eszközökhöz való viszonyát és pontos képet kapjunk arról, hogy milyen szempontok alapján élnek, vagy nem élnek a digitális technika adta lehetőségekkel. A kutatás intergenerációs együttműködésre vonatkozó kérdőív segítségével történt.

A kérdőívet a Google platformján hoztuk létre, a tesztelést, majd véglegesítést követően indult a kérdőívek publikálása, lekérdezése és a kitöltése 2020 szeptember-október folyamán. A kérdőív megosztásra került a KINCS illetve a Szülők Háza Alapítvány kapcsolódó social media felületein, elsősorban a Facebookon, valamint hólabda módszerrel az ismerősökön keresztül.

A választott módszer következtében a minta nem reprezentatív, a középosztálybeli, budapesti/pest megyei, nők felülreprezentáltak.

A 60 év felettieket célzó kérdőív kitöltése a célcsoport számára nehézséget okoz, ezért azt kértük a fiatalabbaktól, hogy lehetőség szerint szüleikkel, idősebb rokonaikkal együtt töltsék ki a kérdőívet. Együttműködve idősothtonokkal és idős klubokkal (pl. Olajág otthonok) a gondozók segítségével kérve töltötték ki a kérdőívet azok a lakók, akik rendelkeznek számítógéppel vagy vállalták, hogy a közös gépeket használják.

Az időseknek szóló kérdőív elemezhető válaszainak száma 360, a kiskorú gyermekes családokat nevelő kérdőív elemszáma 477.

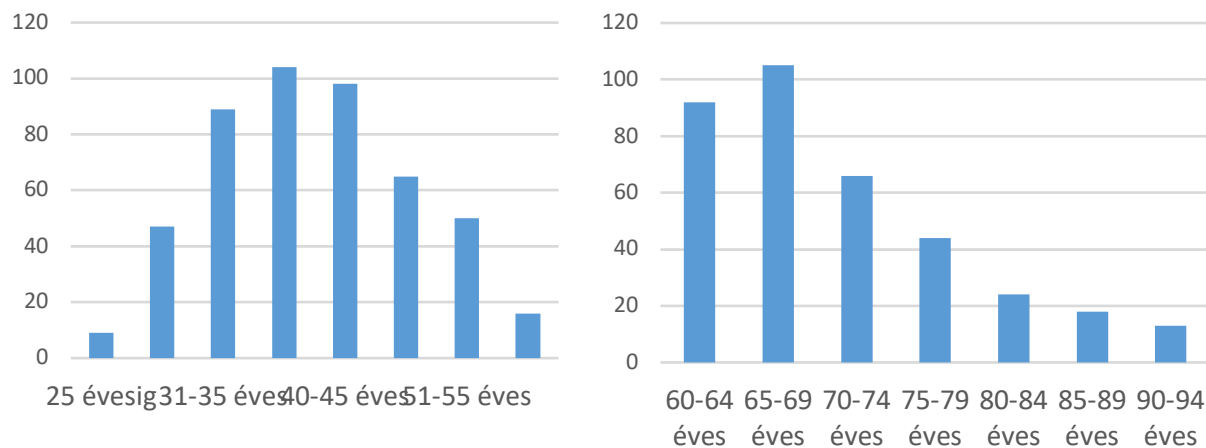
Főbb megállapítások

- Mind a kiskorú gyermeket nevelő családok, mint pedig a 60 év feletti korosztály eszközhasználatossága kiemelkedőnek mondható. A 60 év feletti korosztály nagy része birtokol különböző digitális eszközöket. Rendszeresen használják az internetet, a digitális eszközök a koronavírus okozta veszélyhelyzet óta összességében inkább megkönnyítették mindennapi életüket.
- Az idősek közt a pandémia hatására ugrásszerűen növekedett a digitális eszközök használatának az aránya. Az idősebb generáció leginkább kapcsolattartásra használta a digitális eszközeit. De az élet egyéb területein is nagymértékű az online eszközök használatának növekedése. A többség pozitívnak ítéli a digitális eszközök használatát, és nem érzi magát elveszítettnek.
- A gyermekek közt ugrásszerűen megnőtt az internetezők és az interneten eltöltött órák száma.
- A találkozások gyakorisága a COVID helyzet óta jelentősen megváltozott, csaknem háromszorosára nőtt azoknak az aránya, akik naponta találkoznak rokonaikkal, családtagjaikkal

A minta jellemzői

Szocio-demográfiai jellemzők

Az életkor a mintában a kiskorú gyermekes családok esetében normál eloszlást követ, az idősebbek esetében a 65-69 évesek közül van a legtöbb kitöltő.

1. ábra: Életkor eloszlása a kiskorú gyermekes és 60 feletti kitöltők között, fő

A kitöltők közel kétharmada nő és csak egyharmada férfi. A megkérdezettek iskolai végzettsége szerint felülreprezentáltak a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők. A válaszadók körülbelül 80%-a rendelkezik érettségivel vagy diplomával. (Melléklet 1. tábla)

Az adatok alapján elmondhatjuk, hogy a középosztálybeli, budapesti/pest megyei, nők felülreprezentáltak. A kiskorú gyermekeseknél fontos szempont volt, hogy legyen 18 év alatti gyermek a háztartásban, így az elemzés során csak azon kitöltők válaszait vettük figyelembe, akik a szűrő kérdésnél azt jelölték, hogy van gyermekük. A 60 év feletti megkérdezettek 90%-ának van gyermeke, és 80%-ának pedig már unokája is. A 60 év feletti kérdőívet kitöltők ötöde egyedül él.

VAN OLYAN HÁZASTÁRSA/ÉLETTÁRSA, AKI AZ ÖN HÁZTARTÁSÁBAN ÉL? (CSAK CSALÁDOSOK)	
Nem	18%
Igen	82%
HÁNY KISKORÚ GYERMEK ÉL AZ ÖN HÁZTARTÁSÁBAN? (CSAK CSALÁDOSOK)	
1	31,8%
2	39,3%
3	21,1%

4	5,9%
5	0,8%
6	1,0%

1. tábla: Kiskorú gyermekes családok háztartásai

A megkérdezettek 99%-a egy háztartásban él legalább egy kiskorú gyermekkel, és 14%-uk együtt él valamelyik nagyszülővel. A válaszadók 18%-a egyedülálló, egyszülős család, ami elmarad az országos átlagtól (29%). A legnépesebb a kétgyermekes családok csoportja, a három vagy többgyermekesek 29%-ot tesznek ki, így az ő válaszaik is felülreprezentáltak a mintában.

A kérdőívet kitöltők lakóhelye szerint erősen felülreprezentáltak a Budapesten és Pest megyében élők. Az összes kitöltőt figyelembe véve a válaszadók nagyrésze mindkét csoportban ezt a két területi egységet jelölte meg lakhelyéül, a családok esetében 66%, a hatvan felettiak esetében 59%.

Munka, anyagi helyzet

A kiskorú gyermekes családok 50%-a, a 60 év felettieknek pedig közel 40%-a számolt be arról, hogy a Covid-19 pandémia alatt romlott az anyagi helyzetük.

Ha összehasonlítja háztartása jelenlegi anyagi helyzetét a koronavírus okozta veszélyhelyzet előtti helyzetével, mit mondana, jobb lett, rosszabb lett, vagy ugyanolyan maradt?	Kiskorú gyermeket nevelő családok	60 év feletti
Jobb lett	2%	5,2%
Roszsabb lett	50%	39,5%
Ugyanolyan	44%	48,9%
NT/NV	2%	6,4%

2. tábla: Háztartások anyagi helyzetének változása a Covid-19 pandémia alatt

A munkanélküliség kérdése érdekesen alakult a kérdőívben, ugyanis a kiskorú gyermeket nevelő családok esetében a veszélyhelyzet után az adatok szerint nem következett be növekedés, sőt tulajdonképpen alacsonyabb lett a munkanélküliek aránya, bár a teljes munkaidős vagy 10 óránál hosszabb részmunkaidős állással rendelkezők aránya is csökkent.

Az idősebb korosztály esetében azonban minden munkanélküliséget érintő kérdésben növekedést tapasztaltunk a két vizsgált időszak összehasonlításában.

A legszembevetőbb különbség a „*Munkanélküli vagyok: A munkavégzést egészségügyi állapotom nem teszi lehetővé*” kérdésnél tapasztalható. A veszélyhelyzet előtt a válaszadók 13%-ának nem tette lehetővé az egészségi állapota azt, hogy dolgozzon, veszélyhelyzet óta ez az arány közel 21%-ra növekedett."

A vírushelyzet a munkavégzés módjára is komoly hatással volt. A legnagyobb változást a 60 éves korosztálynál a „*Nyugdíj mellett nem dolgozom*” válaszlehetőségnél tapasztaltunk. A veszélyhelyzet előtt a válaszadók 62%-a, veszélyhelyzet óta viszont 35%-uk nem dolgozik a nyugdíj mellett.

MUNKAVÉGZÉS MÓDJA	Kiskorú gyermeket nevelő családok		60 év felettek	
	COVID előtt	COVID óta	COVID előtt	COVID óta
Teljes munkaidős állás	73,60%	31,10%	19,3%	15,5%
Részmunkaidő (max 10 óra)	19,60%	22,50%	6,1%	7,4%
Részmunkaidős állás (több, mint 10 óra), GYED-en, GYES-en, GYET-en, CSÉD-en voltam	33,20%	14,20%	6,9%	6,9%
Munkanélküli egészségügyi állapotom miatt	29,10%	10,90%	13,9%	20,7%
Munkanélküli valamelyik hozzátartozó egészségügyi állapota miatt	24,50%	14,20%	15,7%	19,1%
Munkanélküli családi okból	29,70%	10,70%	14,6%	19,6%
Munkanélküli, nem szeretne elhelyezkedni	29,50%	10,30%	16,0%	20,8%

3. tábla: Munkavégzés módja a vészhelyzet előtt és a vészhelyzet kihirdetése óta

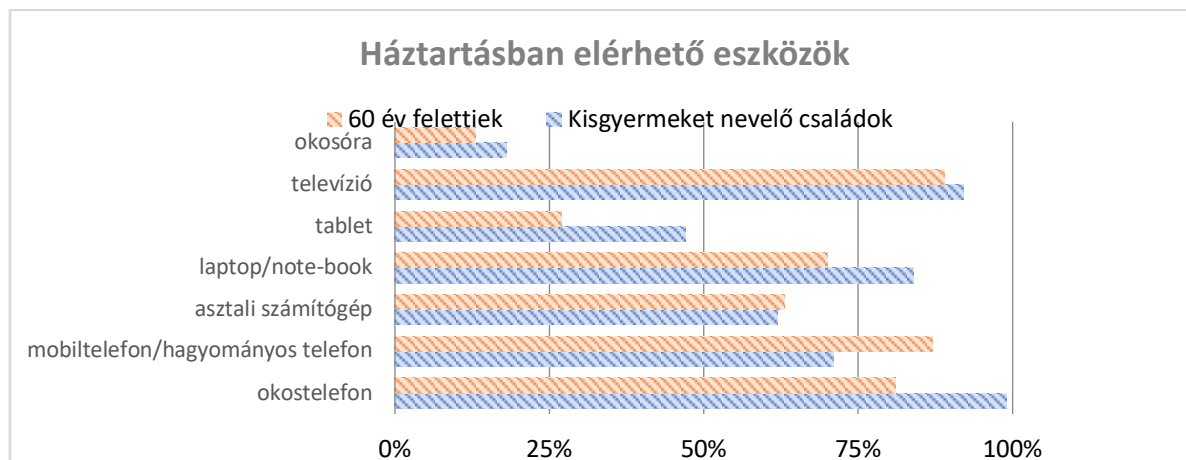
Digitális technika, internet

Eszközellátottság

Mind a kiskorú gyermeket nevelő családok, mint pedig a 60 év feletti korosztály eszközellátottsága kiemelkedőnek mondható, az eredmények illeszkednek a KSH kutatásaihoz.

Jelen kutatásban a válaszadók az országos átlaghoz képest magasabb arányban rendelkeznek a különböző digitális eszközökkel. Ennek legkézenfekvőbb magyarázata, hogy az adatok felvételének egyik módja online lekérdezés volt, így specifikusan azt a réteget sikerült megszólítani, akiknek az eszközellátottsága magas.

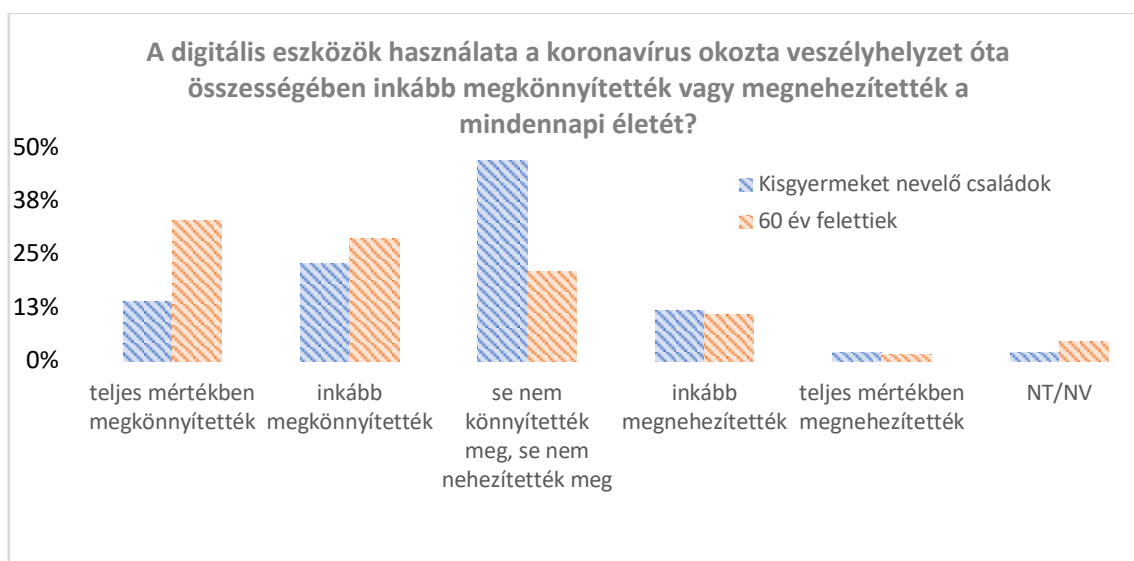
A 60 év feletti korosztály nagy része birtokol különböző digitális eszközöket. Rendszeresen használják az internetet, a digitális eszközök a koronavírus okozta veszélyhelyzet óta összességében inkább megkönnyítették mindennapi életüket.

2. ábra: Háztartásokban elérhető digitális eszközök

A digitális eszközök használatában némi különbség mutatható ki a kiskorú gyermeket nevelő családok és a 60 év feletti válaszaiban. A kiskorú gyermekes családoknak 37%-a számolt be arról, hogy az eszközök megkönnyítették az életüket. Legtöbbször, a válaszadók majdnem fele jelezte, hogy nem igazán észleltek változást, a digitális eszközök se nem könnyítették, se nem nehezítették meg az életüket. Meglátásunk szerint azért választhatták ezt a kategóriát a legtöbbször, hiszen a fiatalabb korosztály online jelenléte erősebb, mint az idősebb korosztályé.

Ezzel szemben a 60 év feletti válaszadók közel 62%-a nyilatkozott arról, hogy a digitális eszközök használata a koronavírus okozta veszélyhelyzet óta összességében megkönnyítették az életüket.

3. ábra: Digitális eszközök hatása az életminőségre a vészhelyzet alatt

Segítségnyújtás szempontjából nincs számottevő különbség a két csoport között, a kiskorú gyermekesek és az idősebbek is tudnak környezetükre támaszkodni valamilyen szinten. Különbséget ott találunk, hogy míg a 18 év alatti gyermekes családok nagy része saját háztartásán belül kap leginkább segítséget, addig az idősebb generáció leginkább a közvetlen környezetére számíthat. A kutatásban a 60 év felettek fele egy-, vagy kétszemélyes háztartásban él, így ha segítségre van szükségük, ők leginkább közvetlen családtagjaikhoz fordulhatnak (gyermekek, unokák). (5. tábla)

Van segítsége a digitális eszközök használatában?		
	<i>Kiskorú gyermeket nevelő</i>	<i>60 év felettek</i>
Igen, valaki a velem egy háztartásban élők közül	40,6%	30,9%
Igen, valaki a közvetlen környezetemben	30,1%	44,8%
Igen, a távolabbi környezetemben	15,7%	17,7%
Nincs	7,0%	7,5%
Nincs szükségem segítségre	19,6%	13,8%
NT/NV	1,4%	2,2%
Milyennek ítéli meg a digitális készségeit, tudását?		
	<i>Kiskorú gyermeket nevelő</i>	<i>60 év felettek</i>
Nagyon rossz	0%	7,7%
Inkább rossz	8%	15,2%
Nem olyan rossz, de nem is jó	42%	37,8%
Inkább jó	36%	30,7%
Kiemelkedően jó	14%	8,6%

4. tábla: Digitális eszközök használata

A fiatalabb és idősebb generációknak a digitális eszközökhöz való viszonyát mutatja, hogy a kiskorú gyermekes családok közül kikerülő válaszadók kétharmada nyújtott valamilyen segítséget ezen eszközök használatához. A segítették fele azonban nem használja szívesen azóta ezeket az eszközöket. (6. tábla)

Nyújtott-e segítséget idősebb hozzátartozójának, ismerősének az ilyen eszközök, alkalmazások használatában? (kiskorú gyermekekes családok)		
	db	%
Igen, és azóta is szívesen használja ezeket az eszközöket, alkalmazásokat.	114	23,9
Igen, és a korlátozások alatt jó hasznát vette ezeknek az eszközöknek, alkalmazásoknak, de azóta nem vagy kevésbé használja	106	22,2
Igen, de nem szívesen használja ezeket az eszközöket, alkalmazásokat	52	10,9
Nem kértek segítséget/nem tudtam segítséget nyújtani ebben.	186	39,0
NV	19	4,0

5. tábla: Kiskorú gyermekekes szülők segítség nyújtása időseknek a digitális eszközök használatában

A digitális eszközök használatában minden változónál emelkedést tapasztaltunk mindkét csoport esetén. Munkvégzés szempontjából a növekedés vélhetően a távmunka, vagy a megosztott munka (távsemélyes jelenlét váltakozva) eredménye, melyet a munkaerőpiaci résznél vizsgáltunk meg. Ez a két változó egyenesen arányosan változik, ha többen dolgoznak a veszélyhelyzet óta otthon, akkor többen is fogják a digitális eszközeiket munkavégzésre használni.

A kiskorú gyermeket nevelő családok körében sokkal kisebb a szakadék a digitális eszközök használatában a veszélyhelyzet előtti és utáni időszakot tekintve. Bár némi növekedést tapasztalunk mindegyik kategóriában, vagyis kijelenthetjük, hogy a pandémia következtében ők is többet használták digitális eszközeiket, de komoly és releváns különbségeket nem fedeztünk fel a két időszak között.

Az idősebb korosztályt tekintve egyértelműen látszik, hogy a koronavírus hatására ugrásszerűen növekedett a digitális eszközök használatának az aránya. A különbség leginkább a családokkal való kapcsolattartás és a családi élet támogatásánál tapasztalható.

Az adatokból egyértelműen látszik, hogy az **idősebb generáció leginkább kapcsolattartásra használta a digitális eszközeit.**

A legnagyobb növekedés családi élet támogatását szolgáló lehetőségek kihasználásában érhető tetten, itt háromszorosára növekedett azok aránya, akik naponta veszik igénybe ezeket a lehetőségeket. Emellett az egészségügyi szolgáltatások igénybevétele és az online bevásárlás az, aminek a lehetőségével számottevően több 60 év feletti válaszadó vett igénybe. Ennek oka vélhetően a bizonytalanság és a félelemérzet, próbálták minimalizálni a házon kívül töltött tevékenységeket. (Melléklet 2. tábla)

Digitális megoldásokkal kapcsolatos attitűdök, félelmek, tapasztalatok a 60 év felettek körében

Kipróbált, vagy kipróbálna-e olyan ellenőrzött és megbízható alkalmazásokat, eszközöket, amelyeken keresztül új kapcsolatokra tehet szert? (pl. beszélgetőpartner, kölcsönös segítségnyújtásra építő kapcsolatok stb.)		
	db	%
Igen, próbáltam már és kifejezetten érdekelnek az ilyen megoldások.	69	19,1
Igen, próbáltam már, de nem vált be.	18	5,0
Még nem próbáltam, de kifejezetten érdekelne ilyen lehetőség.	59	16,3
Még nem próbáltam és nem is szeretném.	132	36,5
NT/NV	84	23,2

6. tábla: Digitális kapcsolattartó eszközök, alkalmazásokhoz hozzáállás a 60 év feletti korosztályban

Digitális eszközök előnyei és hátrányai

Az idősök bár legtöbben (54%) az információszerzést jelölték meg, mint amiért szívesen használnak digitális eszközöket, utána több, a kapcsolattartásra, magány leküzdésére vonatkozó válasz következett. Számukra leginkább a bezártságot, egyedüllétet csökkentő eszköz az internet. (Melléklet 3. tábla)

A megkérdezettek jelentős része, közel 45% semmilyen ellenérzésről nem számolt be, és csak egyötödük számára jelent nehézséget a digitális eszközök használata. Minden egyéb indokot az elutasításra kevesebb, mint 10% jelölt. (Melléklet, 4. tábla)

Internetes biztonság, tájékozódás

Az internetes biztonság területén az idősebbek érznek hiányosságot. Csak harmaduk érzi biztonságban magát az online térben, 40% számára nehéz eldönteni, mi igaz és mi nem. Kétharmaduk számára azonban rendelkezésre áll olyan személy, akihez segítségért, tanácsért fordulhatnak, ami jelentősen ellensúlyozza ezt a bizonytalanságot. Biztos, ami biztos, fele a megkérdezettek több mint a fele rendszeresen tájékozódik az internetes átverésekről, ennek ellenére majdnem 20% számolt be arról, hogy volt már internetes átverés áldozata. (Melléklet 5. táblázat)

Gyermekek online tevékenysége, gyermekfelügyelet a kiskorú gyermeket nevelő családok körében

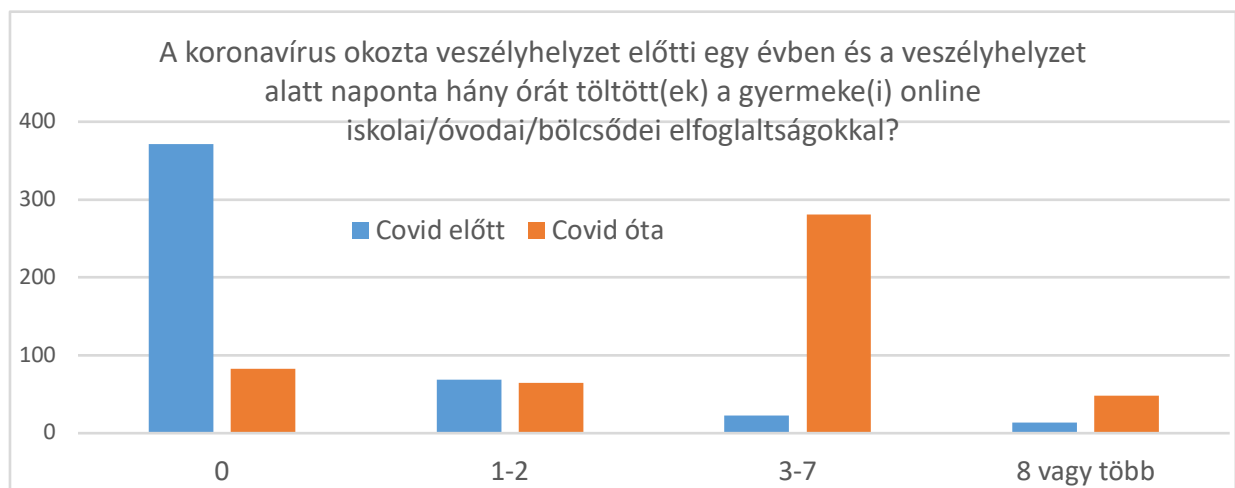
A kiskorú gyermekes családok esetén a gyerekek jelentős része, 58% vett részt valamilyen online oktatási formában. Figyelembe véve, ez mennyire nem volt ezt megelőzően jellemző, feltételezhetjük, hogy nagy részüknek ez sok új jellegű megterhelést, nehézséget okozott.

A koronavírus okozta veszélyhelyzet alatti korlátozások alatt részt vett(ek) a gyermeke(i) valamilyen online oktatási formában, vagy online bölcsődei / óvodai / iskolai tevékenységben?		
	db	%
Nem	161	33,7
Igen	278	58,2
NT/NV	39	8,2

7. tábla: Online oktatásban résztvevő kiskorú gyermekes családok

Hatalmas mértékben nőtt az interneten eltöltött órák száma a gyermekek körében a szülők beszámolója alapján, a veszélyhelyzet előtt átlagosan 0,6, a veszélyhelyzet alatt átlagosan 3,65 órát töltöttek el naponta. Csaknem az ötödére esett azok száma, akik egyáltalán nincsenek fenn az interneten, és tizenkétszeresére nőtt azok aránya, akik 3-7 órán keresztül vannak online. 3,5-szörös lett azok aránya, akik 8 vagy több órán keresztül végeznek valamilyen online tevékenységet.

Habár ezek az órák az online oktatásnak köszönhetőek, kétséges, a szülők milyen mértékben tudják ennyi ideig figyelemmel kísérni gyermekeik tevékenységét, így jelentősen megnő a kiskorú gyermekek internetes veszélyeztetettsége, főleg, mivel így egészen kis gyermekek kényszerültek az internet használatára.

4. ábra: Online foglalatosságok idejének változása (online eltöltött órák, fő)

Kapcsolattartás, találkozások

A koronavírus okozta veszélyhelyzet során a családok az idősebb hozzátartozók hiányával és a velük való kapcsolattartás akadályozottságával szembesültek. A kijárási korlátozások és a kiemelt veszélyeztetettség miatt az idősök fizikailag sokszor még inkább elszigetelődtek családtagjaiktól, a hozzátartozóktól, gyerekektől, unokáktól való távollét pedig szintén új, sokak által korábban nem tapasztalt kihívások elé állította őket, ami a családi dinamikát és működésmódot is erősen befolyásolhatta.

Érdekes módon a rokonokkal, családtagokkal a heti vagy közepes szintű találkozások csökkentek, és jelentősen növekedtek a napi szintű személyes találkozók – de ugyanígy növekedett a csak éves szintű találkozások aránya is a kiskorú gyermekesek körében. A kapcsolattartás mennyisége azonban egyértelműen növekedett, vagyis a személyes találkozások mellett az online kapcsolattartás különböző módjai nagyobb szerepet kaptak. Ez elsősorban az idősebb korosztályra jellemző, míg a kiskorú gyermekesek esetében csökkent, az idősök esetében jelentősen nőtt az online eszközök használata. A kiskorú gyermekesek esetében erre magyarázat lehet, hogy a nagyobb bezártság miatt többet vannak együtt a családok, így kevesebbet kell online kommunikációs eszközöket használniuk, ellenben az idősebbek ezeket az eszközöket nagyon jól ki tudják most használni. (Melléklet 6. táblázat)

Összefoglalás

A felmérés eredményei alapján egyértelműen látható az internetes tevékenységek szerepének, fontosságának növekedése, az élet gyakorlatilag minden területén. Ennek nagyon sok pozitív oldala van, de óvatosságra is int. A kiskorú gyermekes családok életében nagy kockázat az interneten eltöltött idő jelenti. A pandémia előtti időszakhoz viszonyítva jelentősen megnőtt a gyermekek által az interneten eltöltött órák száma, ami mögött egyrészt az online oktatás áll, de kétséges, a szülők minden esetben nyomon tudják-e követni, mivel töltik a gyerekek az időt – **a gyerekek csaknem 70%-a 3 vagy több órát tölt naponta online tevékenységekkel a vírushelyzet előtti 8%-hoz képest, 10%-uk 8 órát vagy többet a 3%-hoz képest.** Ekkora változást nagyon nehéz megfelelően követniük a családoknak.

Munkavégzés területén jelentős változások is inkább a kiskorú gyermekes családok körében történtek, körükben csökkent jelentősen a teljes munkaidőben dolgozók aránya, az idősebbeket, a nyugdíjas helyzetük miatt, ez kevésbé érintette, és aki közülük dolgozik, biztonságosabbnak is érzi az állását. A kiskorú gyermekes családok 50%-a, a 60 év felettieknek pedig közel 40%-a számolt be arról, hogy a Covid-19 pandémia alatt romlott az anyagi helyzetük.

A kockázatok, nehézségek mellett azonban nagyon sok a kedvező változás. Mind a kiskorú gyermeket nevelő családok, mint pedig a 60 év feletti korosztály eszközellátottsága kiemelkedőnek mondható. A 60 év feletti korosztály nagy része birtokol különböző digitális eszközöket. **Az idősebb korosztályt tekintve egyértelműen látszik, hogy a koronavírus hatására ugrásszerűen növekedett a digitális eszközök használatának az aránya.** A különbség leginkább a családokkal való kapcsolattartás és a családi élet támogatásánál tapasztalható. Amennyiben az élet egyéb területeit nézzük, ott is nagymértékű az online eszközök használatának növekedése, legyen szó bevásárlásról, egészségügyi szolgáltatásokról vagy kikapcsolódásról. És bár ezt a kényszer szülte, ennek ellenére a többség pozitívnak ítéli a digitális eszközök használatát, és nem érzi magát elveszettnek. Mindamelllett érezhető, hogy a

sok információ, az internetes átverés lehetősége kissé bizonytalanná teszi őket, azonban ez valószínűleg a fiatalabbak esetében is előfordul, utóbbira azonban a kutatásban nem kérdeztünk rá, így összehasonlításra nem nyílt lehetőség.

A találkozások gyakorisága a COVID helyzet óta jelentősen megváltozott, csaknem háromszorosára nőtt azoknak az aránya, akik naponta találkoznak rokonaikkal, családtagjaikkal. Egyértelműen ide helyeződött a hangsúly, mert a barátokkal való találkozások gyakorisága inkább csökkent. Ezek a találkozások feltehetőleg azért váltak gyakoribbá, mert a vírushelyzet alatti elzártság ráébresztette a családokat a személyes találkozások fontosságára. Ha a találkozások mennyisége nem is, de a kapcsolattartás a barátokkal is jelentősen nőtt napi szinten, és így ez egyértelműen az online, interneten keresztüli megoldásokkal, eszközökkel történik. Ez ugyanúgy igaz a fiatalabb és az idősebb korosztályra. Eredményink azt mutatják, az idősebb korosztály is „vette az akadályt”, és rugalmasan használni kezdte azokat a csatornákat, amelyeket a vírushelyzet előtt még kevésbé vett igénybe.

Összességében elmondható, hogy minden generáció áttért az internetes megoldások alkalmazására az élet legtöbb területén, az idősebbek jelentős része is rugalmasan alkalmazkodott, a vizsgálatunk azonban az újabb megszorítások előtt készült – kérdés, a tanultakat az újabb korlátozó intézkedések alatt hogyan tudták a családok alkalmazni. Erre a kérdésre egy újabb kutatás adhatja majd meg a választ.

Melléklet

1. tábla

Szocio-demográfiai jellemzők		
	Kiskorú gyermeket nevelő családok	60 év feletti
Nem		
Férfi	31,8%	28,5%
Nő	68,2%	71,5%
Végzettség		
Befejezett 8 osztály	2,7%	2,8%
Szakmunk.	5,4%	8,8%
Érettségi	20,7%	31,2%
Főiskola/egyetem	71,1%	56,1%
Település típus		
Főváros	48,2%	50,9%
Megyeszékhely	8,0%	17,5%
Egyéb város	29,6%	20,8%
Község	14,2%	10,8%
Családi állapot		
Egyedülálló	14,0%	5,0%
Házaspárkapcs	76,8%	59,1%
Özvegy	1,0%	23,5%
Elvált	8,2%	12,4%
Háztartás létszáma		
1 fő	0,6%	21,3%
2 fő	6,5%	38,0%
3 fő	21,6%	10,8%
4 fő	34,4%	8,3%
5 fő	25,2%	7,2%
6 vagy több fő	11,7%	14,4%

2. tábla

Digitális eszközök használata				
Munkavégzésre	Kiskorú gyermeket nevelő családok		60 év feletti	
	COVID előtt	COVID óta	COVID előtt	COVID óta
Soha vagy ritkán	53,6%	51,7%	64,1%	60,2%
Közepes	10,5%	6,9%	9,7%	8,8%
Gyakran vagy minden nap	36,0%	41,4%	26,2%	30,9%
Családtagokkal való kapcsolattartásra	Kiskorú gyermeket nevelő családok		60 év feletti	
	COVID előtt	COVID óta	COVID előtt	COVID óta
Soha vagy ritkán	23,0%	26,8%	24,3%	13,5%
Közepes	35,8%	24,5%	20,2%	14,4%
Gyakran vagy minden nap	41,2%	48,7%	55,5%	72,1%
Családtagokon kívül másokkal való kapcsolattartásra	Kiskorú gyermeket nevelő családok		60 év feletti	
	COVID előtt	COVID óta	COVID előtt	COVID óta
Soha vagy ritkán	28,5%	21,5%	23,8%	21,5%
Közepes	23,6%	23,2%	23,8%	23,2%
Gyakran vagy minden nap	47,9%	55,2%	52,5%	55,2%
Ügyintézéshez (hivatalos ügyek intézése, banki ügyintézés, számlák befizetése stb.)	Kiskorú gyermeket nevelő családok		60 év feletti	
	COVID előtt	COVID óta	COVID előtt	COVID óta
Soha vagy ritkán	22,4%	22,6%	22,4%	22,6%
Közepes	27,2%	25,9%	27,2%	25,9%
Gyakran vagy minden nap	50,4%	51,5%	50,4%	51,5%
	Kiskorú gyermeket nevelő családok		60 év feletti	

A családi élet támogatására (szülőknek szóló alkalmazások, fórumok használata)	COVID előtt	COVID óta	COVID előtt	COVID óta
Soha vagy ritkán	52,7%	46,9%	52,7%	13,0%
Közepes	25,1%	26,2%	25,1%	20,2%
Gyakran vagy minden nap	22,2%	27,0%	22,2%	66,9%
Bevásárláshoz	Kiskorú gyermeket nevelő családok		60 év feletti	
	COVID előtt	COVID óta	COVID előtt	COVID óta
Soha vagy ritkán	50,6%	41,6%	61,0%	45,9%
Közepes	24,3%	27,8%	22,7%	23,2%
Gyakran vagy minden nap	25,1%	30,5%	16,3%	30,9%
Egészségügyi szolgáltatások igénybevételére	Kiskorú gyermeket nevelő családok		60 év feletti	
	COVID előtt	COVID óta	COVID előtt	COVID óta
Soha vagy ritkán	69,9%	56,7%	70,4%	54,1%
Közepes	18,4%	21,8%	17,4%	20,7%
Gyakran vagy minden nap	11,7%	21,5%	12,2%	25,1%
Kikapcsolódásra/ szórakozásra	Kiskorú gyermeket nevelő családok		60 év feletti	
	COVID előtt	COVID óta	COVID előtt	COVID óta
Soha vagy ritkán	45,4%	41,2%	34,8%	22,9%
Közepes	14,9%	15,3%	22,9%	18,0%
Gyakran vagy minden nap	39,7%	43,5%	42,3%	59,1%

3. tábla

Melyek azok a legfontosabb okok, amelyek miatt szívesen használ digitális eszközöket és online megoldásokat?		
	db	%
Szeretem, hogy ezeken az eszközökön bármilyen információ könnyen elérhető.	194	53,60
Ezek az eszközök lehetővé teszik, hogy többet érintkezzek azokkal, akik számomra fontosak.	183	50,60
Ezekon az eszközökön keresztül olyan emberekkel is tarthatom a kapcsolatot, akikkel másokkal nem tudnám.	136	37,60
Ezek az eszközök megkönnyítik az életemet.	112	30,90
Ezek az eszközök nagy segítséget jelentenek a magány leküzdésében.	110	30,40
Szeretek új megoldásokat kipróbálni.	103	28,50
Segítséget jelentenek a kijárási korlátozások alatt.	72	19,90
Ezek az eszközök segítséget nyújtanak, hogy szellemileg friss maradjak.	48	13,30
Pénzt takaríthatok meg a használatával.	47	13,00
Egyéb okból használom	10	2,8

4. tábla

És melyek azok a legfontosabb okok, amelyek miatt NEM szívesen használ digitális eszközöket és online megoldásokat?		
	db	%
Nincs ilyen ellenérzésem, szívesen használok ilyen eszközöket és megoldásokat.	162	44,80
Úgy érzem, nem értek elég ezekhez az eszközökhöz	70	19,30
Túl sok információ jut el hozzám ezeken az eszközökön keresztül, amelyek közül nehéz kiszűrni a hasznos információkat.	34	9,40
A régebbi, hagyományosabb elektronikai eszközökön (pl. vezetékes telefon vagy nyomógombos mobiltelefon, hagyományos televízió) túl nem szeretnék újabb, bonyolultabb eszközöket kipróbálni.	31	8,60
Nem bízom meg ezekben az eszközökben.	22	6,10
Nem engedhetem meg magamnak vagy túl drágának tartom az ilyen eszközök és megoldások használatát.	17	4,70
Nincs szükségem ilyen eszközökre ahhoz, hogy gyakran érintkezzek azokkal, akik számomra fontosak.	15	4,10
Nincs, aki segítsen megtanulni az eszközök használatát.	11	3,00
Egyéb	6	1,7

5. tábla

Úgy érzem, az interneten mindig biztonságban vagyok	db	%
Nagyon jellemző	35	9,7
Inkább jellemző	94	26,2
Kevésbé jellemző	121	33,7
Egyáltalán nem jellemző	87	24,2
NT/NV	22	6,1
Gyakran nehezen tudom eldönteni, mi igaz és mi nem abból, amit az interneten látok.	db	%
Nagyon jellemző	51	14,2
Inkább jellemző	96	26,7
Kevésbé jellemző	124	34,4
Egyáltalán nem jellemző	68	18,9
NT/NV	21	5,8
Hallottam már az álhírek fogalmáról	db	%
Nagyon jellemző	156	43,2
Inkább jellemző	118	32,7
Kevésbé jellemző	46	12,7
Egyáltalán nem jellemző	25	6,9
NT/NV	16	4,4
Van olyan személy, akitől segítséget tudok kérni, ha valamilyen kétségem vagy kérdésem merül fel egy internetes oldallal/tartalommal/információval kapcsolatban.	db	%
Nagyon jellemző	129	35,6
Inkább jellemző	114	31,5
Kevésbé jellemző	53	14,6
Egyáltalán nem jellemző	42	11,6
NT/NV	24	6,6
Rendszeresen informálódok az internetes csalásokról és átverésekről, hogy elkerülhessem azokat	db	%
Nagyon jellemző	94	26,0
Inkább jellemző	105	29,0
Kevésbé jellemző	86	23,8
Egyáltalán nem jellemző	50	13,8
NT/NV	27	7,5

Amikor az interneten böngészek, sokszor érzem úgy, hogy elveszek a sok információ között	db	%
Nagyon jellemző	48	13,3
Inkább jellemző	90	24,9
Kevésbé jellemző	123	34,0
Egyáltalán nem jellemző	72	19,9
NT/NV	29	8,0
Bátrabban és/vagy gyakrabban használnám az internetes megoldásokat, ha lenne valaki, aki ebben segítséget nyújtana	db	%
Nagyon jellemző	62	17,1
Inkább jellemző	73	20,2
Kevésbé jellemző	68	18,8
Egyáltalán nem jellemző	121	33,4
NT/NV	38	10,5
Voltam már internetes átverés áldozata	db	%
Nagyon jellemző	24	6,6
Inkább jellemző	45	12,4
Kevésbé jellemző	52	14,4
Egyáltalán nem jellemző	197	54,4
NT/NV	44	12,2

6. tábla

Találkozások, kapcsolattartás gyakorisága				
Találkozások rokonokkal, családtagokkal	Kiskorú gyermeket nevelő		60 év felettek	
	COVID előtt	COVID óta	COVID előtt	COVID óta
Naponta	11,5%	33,9%	11,9%	27,9%
Hetente többször	62,8%	26,6%	55,8%	32,3%
Havonta	23,4%	30,1%	24,9%	29,8%
Egyszer egy évben	2,3%	9,4%	7,5%	9,9%
Találkozások ismerősökkel, barátokkal	Kiskorú gyermeket nevelő		60 év felettek	
	COVID előtt	COVID óta	COVID előtt	COVID óta
Naponta	9,8%	10,5%	15,5%	16,9%
Hetente többször	36,0%	43,7%	37,8%	37,0%
Havonta	50,4%	29,5%	40,3%	26,8%
Egyszer egy évben	3,8%	16,3%	6,4%	19,3%
Kapcsolattartás rokonokkal, családtagokkal	Kiskorú gyermeket nevelő		60 év felettek	
	COVID előtt	COVID óta	COVID előtt	COVID óta
Soha vagy ritkán	9,2%	5,0%	14,4%	8,0%
Közepes	40,0%	16,3%	26,5%	11,6%
Gyakran vagy minden nap	50,8%	78,7%	59,1%	80,4%
Telefon, internet a barátaival	Kiskorú gyermeket nevelő		60 év felettek	
	COVID előtt	COVID óta	COVID előtt	COVID óta
Soha vagy ritkán	21,3%	11,7%	21,5%	14,4%
Közepes	42,9%	32,4%	39,0%	25,7%
Gyakran vagy minden nap	35,8%	55,9%	39,5%	59,9%

Kapcsolattartás módja	Kiskorú gyermeket nevelő		60 év feletti	
	COVID előtt	COVID óta	COVID előtt	COVID óta
Telefonálás hagyományos módon	74,2%	52,0%	75,1%	69,9%
Telefonálás valamilyen alkalmazáson keresztül (pl. Messenger, Viber, WhatsApp)	62,7%	45,8%	42,8%	46,7%
Videótelefonálás direkt erre a célra létrehozott alkalmazáson keresztül (pl. telefon, Skype, Zoom, MS Teams)	37,9%	33,0%	32,9%	51,1%
Videótelefonálás más alkalmazásokon keresztül (pl. Messenger, Viber, WhatsApp)	47,6%	43,1%	31,2%	40,6%
E-mail	66,8%	46,6%	62,4%	100,0%
Chat, különböző csevegőalkalmazások (pl. Messenger, Viber, WhatsApp)	70,5%	51,8%	37,6%	48,6%